

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
**DRET ECLESIASTIC DE
L'ESTAT**

Coordinació: ARECES PIÑOL, MARIA TERESA

Any acadèmic 2023-24

Informació general de l'assignatura

Denominació	DRET ECLESIASTIC DE L'ESTAT			
Codi	101808			
Semestre d'impartició	1R Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Doble titulació: Grau en Dret i Grau en Administració i Direcció d'Empreses	3	OBLIGATÒRIA	Presencial
	Grau en Dret	2	OBLIGATÒRIA	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA		TEORIA
	Nombre de crèdits	2.4		3.6
	Nombre de grups	4		2
Coordinació	ARECES PIÑOL, MARIA TERESA			
Departament/s	DRET			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	40% presencial, 60% no presencial i treball autònom.			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català 20% Castellà 80%			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
ARECES PIÑOL, MARIA TERESA	mariateresa.areces@udl.cat	16,8	

Informació complementària de l'assignatura

L'assignatura de Dret Eclesiàstic de l'estat és una matèria que en diferents temes del programa es dona una visió des de la perspectiva de gènere i d'igualtat de la dona i el home, ja que hi ha algunes religions, per no dir totes, que el principi d'igualtat no l'apliquen quant es tracte de matèries que afecten a les dones.

Objectius acadèmics de l'assignatura

Veure apartat competències

Competències

Competències estratègiques de la Universitat de Lleida

- Correcta comunicació oral i escrita en el llenguatge tècnic.
- Domini de les TIC aplicades al perfil del grau: tractament de textos, base de dades, recursos web.
- Correcta comunicació oral i escrita en anglès en el llenguatge tècnic.
- Respecte als drets fonamentals de igualtat entre homes i dones, a la promoció dels drets humans i als valors propis de una cultura de pau i valors democràtics.

Objectius

- Demostrar suficiència en l'expressió escrita i oral en el llenguatge jurídic
- Valorar i resoldre supòsits reals i pràctics
- Respecte als drets fonamentals d'igualtat entre homes i dones, a la promoció dels Drets Humans i als valors propis d'una cultura de pau i de valors democràtics.

Objectius

- Identificar els interessos socials i valors en els principis i regles jurídiques
- Establir criteris de prevalença entre la llibertat religiosa i altres valors en conflicte amb el principi d'igualtat entre dones i homes.
- Valorar i resoldre supòsits reals i pràctics

Competències específiques de la titulació

- Capacitat per identificar interessos socials i valors subjacents en els principis i regles jurídiques.
- Demostrar coneixement de les característiques, esquemes conceptuals, institucions i procediments del sistema jurídic.
- Demostrar coneixement del ordenament jurídic vigent.
- Capacitat per percebre i assimilar el caràcter unitari del ordenament jurídic i la seva necessitat visió interdisciplinària.
- Capacitat per identificar i interpretar les fonts del dret vigent.
- Adquisició d'una consciència crítica en l'anàlisi de l'ordenament jurídic i el desenvolupament de la dialèctica jurídica.
- Capacitat per construir una decisió jurídica raonada.

- Capacitat per a assessorar sobre possibles respostes a un problema jurídic en diversos contextos i dissenyar estratègies conduents a les diferents sol·lucions.
- Capacitat per a redactar documents jurídics de diferent natura.
- Capacitat de creació i estructuració normativa.
- Capacitat de negociació i conciliació.

Objectius

- Detectar la projecció social del factor religió
- Descriure l'origen, l'evolució i la formació històrica del Dret Eclesiàstic
- Comparar les doctrines i l'evolució de les relacions entre el poder polític i el poder religiós
- Identificar els interessos socials i valors en els principis i regles jurídiques
- Establir criteris de prevalença entre la llibertat religiosa i altres valors en conflicte
- Demostrar coneixement de l'ordenament jurídic vigent.
- Valorar i resoldre supòsits reals i pràctics.
- Detectar la projecció social del factor religió.
- Comparar les doctrines i l'evolució de les relacions entre el poder polític i el poder religiós.
- Utilitzar les fonts del dret eclesiàstic del Estat espanyol
- Analitzar el funcionament del registre d'entitats religioses
- Detectar en les normes jurídiques el component de la llibertat religiosa i de consciència
- Capacitat per construir una decisió jurídica raonada.
- Analitzar críticament els precedents històrics del Dret Eclesiàstic
- Valorar jurídica i críticament els articles de la Constitució espanyola en matèria de Dret Eclesiàstic.
- Realitzar un anàlisi jurídic- crític dels principis informadors del Dret Eclesiàstic espanyol.
- Detectar en les normes jurídiques el component de la llibertat religiosa i de consciència.

Competències generals de la titulació

- Capacitat d'anàlisi i síntesi (C. Instrumental)
- Capacitat de gestió adequada de la informació.
- Capacitat pel treball en equip.
- Capacitat d'aprenentatge autònom permanent i adaptació a les noves circumstàncies.
- Capacitat d'iniciativa, creativitat i lideratge.
- Capacitat pel compromís ètic.

Objectius

* Que els estudiants demostrin posseir i comprendre coneixements en un àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general que es troba en els llibres de text avançats inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements que provenen de la vanguardia del seu camp d'estudi.

* Que els estudiants sàpiguin aplicar els seus coneixements al seu treball i vocació d'una forma professional i tinguin les competències que es demostren en l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dintre de la seva àrea d'estudi.

* Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants d'índol social, científic o ètic.

* Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i sol·lucions a un públic tant especialitzat, com no especialitzat.

*Que els estudiants desenvolupin les habilitats d'aprenentatge necessàries amb un alt grau d'autonomia.

Continguts fonamentals de l'assignatura

Tema 1. El Dret Eclesiàstic

Tema 2. Doctrines sobre les relacions entre el poder polític i el poder eclesiàstic.

Tema 3. Fonaments del Dret Eclesiàstic espanyol.

Tema 4. Fonts del Dret Eclesiàstic de l'estat espanyol.

Tema 5. Els principis informadors del Dret Eclesiàstic espanyol.

Tema 6. Les objeccions de consciència.

Tema 7. Les entitats religioses i el registre d'entitats religioses.

Tema 8. Règim econòmic de les confessions religioses.

Tema 9. Dret a l'educació.

PROGRAMA DE DRET ECLESIASTIC DE L'ESTAT

I.-INTRODUCCIÓ GENERAL

TEMA 1.- El dret eclesiàstic.

- Nocions fonamentals.
- Noció de Dret eclesiàstic.
- Formació històrica del concepte.
- El dret eclesiàstic, branca de l'ordenament jurídic de l'estat.

TEMA 2.- Doctrines sobre les relacions entre poder temporal i poder espiritual.

- Plantejament.
- Monisme i dualisme.
- Reforma protestant i relacions església- estat.
- El regalisme.
- El pensament il·lustrat i les declaracions de dret.
- El separatisme liberal.
- Factor religió i constitucionalisme europeu.

II.- EL DRET ECLESIASTIC ESPANYOL

TEMA 3.- Fonaments del dret eclesiàstic espanyol.-

- Precedents històrics:
  1. Segle XIX
  2. La II República
  3. El règim franquista 1.936-1.977:
    - a. Principis Constitucionals
    - b. Fons bilaterals del Dret Eclesiàstic
    - c. Posició jurídica de els espanyols no catòlics
    - d. El procés de reforma política.

TEMA 4.- Fonts del dret eclesiàstic de l'estat espanyol.

- La Constitució de 1.978 com a font de dret eclesiàstic.
- Classificació de les fonts del dret eclesiàstic:
  1. FONTS DE PACTE :

- a. Convenis internacionals
- b. Acords amb les confessions religioses
- c. Concordats amb l'Església catòlica
- d. Acords amb altres confessions religioses.

2- FONTS UNILATERALS : La Llei orgànica de llibertat religiosa.

TEMA 5.- Els principis informadors del dret eclesiàstic espanyol.

- Factor religió i Constitució de 1.978.
- El principi de llibertat religiosa.
- El principi de laïcitat de l'estat.
- El principi d'igualtat religiosa davant de la llei.
- El principi de cooperació entre l'estat i les confessions religioses.

TEMA 6.- Les objeccions de consciència.

- Noció d'objecció de consciència.
- Principals manifestacions d'objecció de consciència.
- L'objecció de consciència fiscal.
- L'objecció de consciència a l'avortament.
- L'objecció de consciència als tractaments mèdics.
- L'objecció de consciència en l'àmbit de les relacions laborals.
- L'objecció de consciència a formar part d'un jurat.
- L'objecció de consciència a formar part d'una mesa electoral.
- Altres manifestacions d'objecció de consciència.

TEMA 7.- Les entitats religioses i el registre d'entitats religioses.

- Noció i classes.
- Adquisició de la personalitat civil jurídica de les entitats religioses.
- Sol·licitud d'inscripció.
- Instrucció dels expedients.
- Modificació, anotacions i cancelacions de les entitats religioses.

TEMA 8.- Règim econòmic de les confessions religioses.

- Plantejament.
- Finançament de les confessions religioses.
- Finançament de l'església catòlica: finançament directe; finançament indirecte.
- Finançament d'altres confessions religioses.

TEMA 9.- Dret a l'educació.

- El dret a l'educació en la constitució espanyola.
- Llibertat de creació de centres docents.
- Finançament de l'ensenyament privat. Dret comparat i espanyol.

Eixos metodològics de l'assignatura

La docència serà presencial i si no fos possible utilitzarem les eines virtuals que ens permetin donar l'assignatura.

El eixos metodològics de l'assignatura és fonamentaran en l'exposició magistral dels diferents temes del programa i en la realització de pràctiques a l'aula aplicant el mètode del cas.

Un dels objectius és que l'estudiant aprengui a expressar-se de forma oral, per aquest motiu, un dels criteris i competències a avaluar serà l'exposició oral d'un tema.

La participació activa dels estudiants serà molt important ja que les classes son molt interactives i, constanment, serà necessari qu'els alumnes participin donan la seva opinió sobre la matèria que es tracti a l'aula.

GG: Classe presencial

GM; Mètode del cas, resolució de pràctiques i exposició oral d'un tema.

Pla de desenvolupament de l'assignatura

30

El Pla de desenvolupament de l'assignatura és orientatiu ja que és pot veure modificat per qüestions alienes a la voluntat de la professora i en funció del nombre d'alumnes matriculats i per les circumstàncies del covid-19

Dates (Setmanes)	Descripció:	Activitat Presencial	HTP (2) (Hores)	Activitat treball autònom	HTNP (3) (Hores)
1 ^a Setmana	Presentació de l'assignatura. Exposició de la guia docent. Lliço magistral	Assistir a classe i participar en la sessió.	2	Estudi personal	2
2 ^a Setmana	Lliço magistral		2 1	Estudi personal	2
3 ^a Setmana	Festiu		0		2
4 ^a Setmana	Lliço magistral. Exposició oral d'un tema	GG. Assistir a classe i participar en la sessió.	2 1	Estudi personal i preparar l'exposició oral.	2 2
5 ^a Setmana	Lliço magistral.	GG. Assistir a classe i participar en la sessió.	2 1	Estudi personal.	2 1
6 ^a Setmana	Lliço magistral Exposició oral d'un tema	GG. Assistir a classe i participar en la sessió. GM. Exposar un tema	2 1	Estudi personal i preparar l'exposició oral	2 1
7 ^a Setmana	Lliço magistral. Exposició oral d'un tema	GG. Assistir a classe i participar en la sessió. GM. Exposició oral d'un tema	2 1	Estudi personal i preparar l'exposició oral.	2 2

DRET ECLESIASTIC DE L'ESTAT 2023-24

8 ^a Setmana	Lliçó magistral Exposició oral d'un tema	GG. Assistir a classe i participar en la sessió.	2 1	Estudi personal.	2 2
9 ^a Setmana	Setmana d'activitats evaluatives	No hi ha activitats evaluatives	2 1		
10 ^a Setmana	Lliçó magistral. Exposició oral	GG. Assistir a classe i participar en la sessió. GM. Exposició oral	2 1	Estudi personal i preparar l'exposició	2 1
11 ^a Setmana	LLiço magistral Exposició oral	GG. Assitir a classe i participar en la sessió G.M. Exposició oral	2 1	Estudi personal i prepara l'exposició oral	3 3
12 ^a Setmana	Lliçó magistral Exposició oral	GG. Assistir a classe i participar en la sessió. GM. Exposició oral	2 1	Estudi personal i preparar l'exposició oral	3 1
13 ^a Setmana	Lliçó magistral			Estudi personal.	2 3
14 ^a Setmana 15 ^a Setmana	Prova teórica 2 preguntes a desenvolupar i prova tipus test doble GRAU DRET ADE Prova teórica 2 preguntes a desenvolupar i prova tipus test Gracu en Dret		2	Estudi personal.	45
Setmana de 31 de gener al 4 de febrer de 2022	Recuperació prova escrita de 2 preguntes a desenvolupar.			Estudiar	

Sistema d'avaluació

AVALUACIÓ CONTINUA

Objectius	Activitats d'Avaluació Criteris	%	Dates	O/V (1)	I/G (2)	Observacions
Demostrar coneixements de l'ordenament jurídic en vigor i capacitat d'expressió escrita	1er bloc: Prova teòrica escrita: 2 preguntes del programa a desenvolupar. (Sí hi ha recuperació)	50% 25% 10%	Mes de desembre de 2023	0	I	
	2ª bloc: Prova teòrica escrita: Preguntes tipus test.(25 preguntes) (No hi ha recuperació)		Mes de de desembre 2023			
	3er bloc: Assistir a les Jornades Jurídiques y presentar el resum d'una ponència (No hi ha recuperació)		Mes de novembre 2023			
Demostrar la capacitat d'expressió oral.	4er bloc: Exposició oral d'un tema. (No hi ha recuperació)	15%	Dies: els dies que la professora ho comuniqui a classe.	0	I	
					I	
	Recuperació de la prova escrita no superada d'un valor del 50%: 2 preguntes del programa a desenvolupar.		Gener o febrer de 2024		I	

(1)Obligatòria / Voluntària (2)Individual / Grupal

QUALIFICACIÓ DE NO PRESENTAT (N. P.)

L'alumne que no realitzi la prova escrita a desenvolupar, la prova tipus test i l'exposició oral d'un tema obtindrà la qualificació de NO PRESENTAT.

AVALUACIÓ ALTERNATIVA FINAL ÚNICA:

En cas que un/a estudiant/a acrediti documentalment la seva impossibilitat de poder complir alguns dels requisits establerts per l'avaluació continuada (be perquè treballen, bé perquè són estudiants de segona o tercera matrícula o bé per conciliació familiar) podrà optar per la realització d'una prova única de validació

de competències i coneixements que es realitzarà en les setmanes assenyalades a aquest efecte per la professora. La prova d'avaluació única consistirà en 2 preguntes del programa a desenvolupar.

RECORDATORI

D'acord amb l'art. 9 de la normativa d'avaluació de la UdL, l'estudiant no pot utilitzar, en cap cas, durant la realització de les proves d'avaluació, mitjans no permesos o mecanismes fraudulents. L'estudiant que utilitzi qualsevol mitjà fraudulent relacionat amb la prova i/o porti aparells electrònics no permesos, haurà d'abandonar l'examen o la prova, i quedarà subjecte a les conseqüències previstes en aquesta normativa o en qualsevol altra normativa de règim intern de la UdL.

Bibliografia i recursos d'informació

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

CAÑAMARES ARRIBAS, S. "Derecho eclesiástico del Estado" Ed. COLEX, (2011)

PALOMINO, RAFAEL, Manual breve de Derecho Eclesiástico del Estado, (2014), (se encuentra en internet: eprints.ucm.es/17563/)

AA.VV. (Ed. FERRER ORTIZ, JAVIER), "Derecho eclesiástico del Estado español" Ed. EUNSA (2007).

SATORRAS FIORETTI, R.M. "Lecciones de Derecho Eclesiástico del Estado", Ed. Bosch. (2000).

RODRÍGUEZ BLANCO, M., Nociones de Derecho Eclesiástico, Ed. Cívitas (2013).

SUAREZ PERTIERRA, G., Derecho Eclesiástico del Estado, Ed. Tirant lo Blanch, (2016).

AA.VV. (Iban, Prieto, Motilla), Manual de Derecho Eclesiástico, Madrid, (2016).

Rodríguez Blanco, M., Derecho y religión. Nociones de Derecho Eclesiástico del Estado, Madrid, (2018).

FERREIRO GALGUERA, Derecho y religión en el ordenamiento jurídico español, Tirant lo blanch, Valencia, (2022).

LEGISLACIÓ

- Tractats internacionals.

- Constitució espanyola.

- Acords concordataris i de cooperació entre l'estat espanyol i l'església catòlica i amb d'altres confessions religioses (evangèlica, islàmica i israelita).

- Compendi de Legislació Eclesiàstica de l'estat (ed. Aranzadi, Civitas,...).

- **BIBLIOGUIES.** Actualment hi ha disponibles les Biblioguies del Grau en Dret (<https://biblioguies.udl.cat/dret>) i del Grau en Administració i Direcció d'Empreses (<https://biblioguies.udl.cat/ade>).